

Pixneklinin toiminnan kehittäminen osana päihde- ja riippuvuuspalvelujen kokonaiskehittämistä

Aluehallitus 21.10.2024 § 218

Valmistelija Penttinen Erkki
Hyvärinen Kosti
Mustonen Marja
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihde), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Päihde- ja riippuvuushoitoa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu vuoden 2023 alusta. Päihde- ja riippuvuushoidon palveluista säädetään terveydenhuoltolaissa (erityisesti pykälät 28 ja 28a) ja sosiaalihuoltolaissa (erityisesti pykälät 22, 24, 24a). Päihdehoidon arviointi tehdään terveydenhuoltolain perusteella silloin, kun kyse on terveydenhuoltolain mukaisesta hoidon tarpeesta ja sosiaalihuoltolain perusteella silloin, kun kyse on sosiaalihuollon keinoin annettavasta tuesta.

Pohjanmaan hyvinvointialue ei pysty tällä hetkellä tuottamaan laitospalveluista päihdekuntoutusta asiakkaiden yhdenvertaisuutta tukevin perustein kaikille asiakkaille. Ruotsinkieliset asiakkaat saavat palvelun alueella toimivassa omassa yksikössä. Suomenkieliset ohjataan laitospalveluun päihdekuntoutukseen eri puolilla Suomea, eikä heillä ole mahdollisuutta saada kuntoutusta lähipalveluna.

Pohjanmaan hyvinvointialue ostaa laitospalveluista päihdekuntoutusta useilta eri palveluntuottajilta. Suomenkielisen väestön päihdekuntoutus toteutetaan kokonaan ostopalveluna. Pohjanmaan hyvinvointialueen alueella ei ole tällä hetkellä yhtään yksityistä palveluntuottajaa. Useimmiten käytetyt lähimmät yksityiset laitospalveluun päihdekuntoutuksen yksiköt sijaitsevat Ähtärissä ja Kankaanpäässä.

Laitospalveluinen päihdehoito- ja kuntoutus toteutetaan alueen ruotsinkieliselle väestölle omatuotantona Maalahdessa sijaitsevalla Pixnekllinikalla, joka on Suomen ainoa täysin ruotsinkielinen päihdekuntoutusyksikkö. Joissain tilanteissa päihdekuntoutusta on ostettu ruotsinkieliselle väestölle myös Ruotsista.

Pohjanmaan hyvinvointialue on määritellyt, että ostopalveluiden vähentäminen ja oman palvelutuotannon kehittäminen ovat osa hyvinvointialueen palvelustrategiaa ja talouden tasapainottamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Laitospalveluun päihdekuntoutuksen tunnusluvut osoittavat, että oma palvelutuotanto Pixnekllinikalla on ollut hyvinvointialueen olemassa olon aikana vahvasti tyhjäkäynnillä. Oman yksikön asiakaspaikkojen keskimääräinen täyttöaste on 61 %.

Pohjanmaan hyvinvointialueen on kehitettävä omia ympärivuorokautisen päihde- ja riippuvuushoidon palveluitaan vastaamaan paremmin alueen asukkaiden palvelutarpeita. Asiakkaan tulee myös saada hoito ja palvelu omalla äidinkielellään. Nykyinen yhden yksikielisen yksikön malli ei mahdollista oman palvelutuotannon kehittämistä kaikki asiakasryhmät huomioiden. Päihdehoidon ja -kuntoutuksen palveluketjuja ja prosesseja on yhdenmukaistettava, jotta asiakkaan hoidon ja palveluiden tarve pystytään toteuttamaan terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain edellyttämien hoito- ja palvelujatkumoina. Hyvinvointialueen oma päihdehoidon kehittäminen mahdollistaa myös asiakkaiden somaattisten sairauksien hoitamisen lähipalveluina. Myös sosiaalihuollon palvelutarpeet ja palveluiden toteutus voidaan toteuttaa nopeammin, mikäli asiakkaiden päihdekuntoutus ja muu (sosiaalinen) kuntoutus toteutetaan omalla hyvinvointialueella.

Liitteenä olevassa muistiossa on kuvattu tarkemmin esitys kehittämistoimenpiteiden aloittamiseksi.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

Ehdottaa, että hallitus

- merkitsee virkamiesvalmistelun tiedoksi. Ennen päätöksentekoa pyydetään asianosaisilta kunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä lausunto ja alueen asukkaille tehdään muutosesityksistä kysely. Lisäksi huomioidaan 4.11.2024 päättyvät yhteistyöneuvottelut ja
- tekee päätöksen asiassa kokouksessaan 25.11.2024.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pykälä tarkastettiin heti.

Jakelu

Aluehallitus 25.11.2024

5622/00.01.02.01/2024

Valmistelija Penttinen Erkki

Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Ennen päätöksentekoa on pyydetty asianosaisilta kunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä lausunto ja alueen asukkaille on tehty muutosesityksistä kysely.

Lausunnon ovat antaneet alueen kunnista Närpiö, Kruunupyö, Uusikaarlepyy, Vaasa, Mustasaari, Korsnäs ja Laihia.

Väestölle tehdyn kyselyn mukaan 60 prosenttia vastanneista on osittain tai täysin samaa mieltä ja 18 prosenttia täysin tai osittain eri mieltä Pixnekliniikan toiminnan kehittämisestä osa päihde- ja riippuvuuspalvelujen kokonaiskehittämistä.

Vammaisneuvosto on käsitellyt asiaa kokouksessaan 5.11.2024

Sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön näkökulmasta vammaisneuvosto kyseenalaistaa Pixnekliniikan kaksikielisyyden. Ruotsinkielisten osalta pelätään, että Pixnekliniikka tulee lopulta suomenkielisemmäksi, jos se muutetaan kaksikieliseksi yksiköksi. Koska Pixnekliniikka on ainoa ruotsinkielistä päihdehoitoa tarjoava yksikkö Suomessa, on erittäin tärkeää, että ruotsinkielinen palvelu säilyy. Suomenkielisten osalta kysytään, onko Pixne Maalahdessa oikea paikka suomenkielistä hoitoa tarjoavalle riippuvuusyksikölle. On tärkeää, että hoitoyksikön ulkopuolella suomenkielinen väestö voi liikkua suomenkielisessä ympäristössä. Jos Pixnekliniikan tehdään kaksikieliseksi, suomenkielisillä tulisi olla mahdollisuus valita halutessaan hoito suomenkielisestä paikasta. Ryhmäkeskusteluja tulee käydä ja vertaistukea antaa asiakkaan omalla äidinkielellä, ruotsiksi tai suomeksi. Positiivista Pixnekliniikassa ja Maalahdessa on, että yksikössä on pitkä kokemus riippuvuuden hoidosta ja ympäröivässä yhteisössä suhtautuu myönteisesti. Mitkä hoitomenetelmät Pixnekliniikalla jatkossa ovat käytössä, ovat tärkeä osa riippuvuus- ja riippuvuushoidon kehitystyötä.

Vanhusneuvosto hyväksyy Pixne-kliniikan toiminnan kehittämisen kaksikieliseksi yksiköksi. Muutoksessa tulee varmistaa laadukkaiden palveluiden turvaaminen potilaiden omalla äidinkielellä.

Kristiinankaupungin lausunto: Pohjanmaan hyvinvointialue ei pysty tällä hetkellä tuottamaan laitospalveluista päihdekuntoutusta asiakkaiden yhdenvertaisuutta tukevin perustein kaikille asiakkaille. Ruotsinkieliset asiakkaat saavat palvelun alueella toimivassa omissa yksiköissä. Suomenkieliset ohjataan laitospalveluun päihdekuntoutukseen eri puolilla Suomea, eikä heillä ole mahdollisuutta saada kuntoutusta lähipalveluna.

Pohjanmaan hyvinvointialue ostaa laitospalveluista päihdekuntoutusta useilta eri palveluntuottajilta. Suomenkielisen väestön päihdekuntoutus toteutetaan kokonaan ostopalveluna. Pohjanmaan hyvinvointialueella ei ole tällä hetkellä yhtään yksityistä palveluntuottajaa. Useimmiten käytetyt lähimmät yksityiset laitospalveluun päihdekuntoutuksen yksiköt sijaitsevat Ähtärissä ja Kankaanpäässä.

Pohjanmaan hyvinvointialueella on kehitettävä omia ympärivuorokautisen päihde- ja riippuvuushoidon palveluitaan vastaamaan paremmin alueen asukkaiden

Muiden kuntien antamissa lausunnoissa korostuu, että asiakkailla on oikeus saada hoitoa ja palvelua omalla äidinkielellään. Henkilöstön hyvä kielitaito on tärkeää asiakkaiden oikeuksien toteutumisen kannalta. Lausunnoissa korostettiin, että yksikö on ainoa ruotsinkielellä päihde- ja riippuvuushoitoa antava palveluyksikkö. Toiminnan kehittämisessä ei saa vaarantaa ruotsinkielisen väestön mahdollisuuksia saada palvelua heidän omalla äidinkielellään. Asiakkaiden hoitotilanteissa käytävät keskustelut on käytävä ja esimerkiksi ryhmätoiminnot toteutettava asiakkaan omalla äidinkielellä, joka on myös tunnekieli.

Toimintaa on kehitettävä käyttöasteen parantamiseksi esimerkiksi tiedottamalla toiminnasta enemmän ja tekemällä yhteistyötä kaksikielisten hyvinvointialueiden ja Ahvenanmaan kuntien kanssa tarpeet huomioiden. Henkilöstön mukaan ottaminen toiminnan kehittämisessä nähdään tärkeänä.

Lausunnoissa esitetään myös yksikön paikkamäärän kasvattamista, että palvelua pystytään tarjoamaan molemmilla kielillä. Palvelu pystyttävä tarjoamaan myös siinä tilanteessa, kun kaikki asiakaspaikat on käytössä (ylipaikka käyttöön). Lausunnoissa toivottiin myös parempaa kustannusvertailua kehittämisen pohjaksi.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

ehdottaa, että hallitus

- hyväksyy ehdotuksen Pixneklinin toiminnan kehittämiseksi osana päihde- ja riippuvuuspalvelujen kokonaiskehittämistä
- edellyttää, että toiminnan kehittämisessä varmistetaan palvelun ja hoidon saaminen molempien kieliryhmien osalta asiakkaan omalla äidinkielellä asiakkaiden oikeuksien turvaamiseksi
- edellyttää, että ennen kuin lopullinen esitys kehittämistoimenpiteiksi valmistellaan päätöksen tekemistä varten, pyydetään lausunnot kaksikielisiltä hyvinvointialueilta ja Ahvenanmaan maakunnalta/kunnilta

Päätös:

Jakelu

Alueen kunnat
Kaksikieliset hyvinvointialueet
Ahvenanmaan kunnat